

FIT - TRIBUNAL GHAL TALBIET ŻGHAR

Ġudikatur: Dr Phyllis Aquilina LL.M. (Lond.), LL.D.

Seduta ta` nhar l-Erbgħa 3 ta` Ottubru 2018

Talba Nru: 497/2016PA

**Gasamamo Insurance Limited kif surrogata fid-drittijiet tal-assigurat tagħha
Gasam Zammit Motors Limited skond il-liġi u skond il-polza ta` assigurazzjoni**

vs

Sullivan Maritime Limited bhala aġenti tas-soċjeta` estera Grimaldi Euromed SpA

It-Tribunal,

Ra l-Avviż tat-Talba preżentat fil-31 ta` Ottubru 2016 li permezz tiegħu s-soċjeta` attriċi talbet li dan it-Tribunal jikkundanna lis-soċjeta` konvenuta thallasha s-somma ta` elf, tmien mija, erbgħa u tletin Ewro u ħamsin ċenteżmu (€1,834.50ċ) rappreżentanti ħsarat u danni sofferti minn Gasam Zammit Motors Limited fil-vettura bix-Chassis number WF 05 XXGCC 5FJ 06432 li giet trasportata mill-Italja għal Malta abbord il-vapur EuroCargo Napoli permezz ta` polza ta` kariku rilaxxjata mill-intimati, liema vetturi waslu Malta fit-2 ta` Novembru 2015 (E/Cargo Napoli *shipment reference* 10900522) u nstab illi meta nħattet mill-vapur tali vettura kellha diversi ħsarat li għalihom hija responsabbli s-soċjeta` trasportatriċi konvenuta, liema somma qalet li hallsitha lill-assikurat tagħha skond il-liġi u l-polza ta` assikurazzjoni rilaxxjata minnha lil Gasam Zammit Motors Limited, u b`hekk giet debitament surrogata, bl-ispejjeż u bl-interessi mid-data tal-preżentata tal-Avviż tat-Talba.

Ra r-Risposta tas-soċjeta` konvenuta preżentata fl-14 ta` Diċembru 2016 li permezz tagħha l-istess soċjeta` konvenuta eċċepiet li (i) preliminarjament, dan it-Tribunal huwa żvestit mill-ġurisdizzjoni skond klawnsola numru 2 tat-termini u l-kundizzjonijiet tal-polza ta` kariku in kwistjoni, annessa bħala Dok. SML1 (fol. 9-11); (ii) fil-mertu, u mingħajr preġudizzju, it-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u għandhom jiġu miċhuda; (iii) fil-mertu u mingħajr preġudizzju, is-soċjeta` attriċi għandha tipprova d-danni li allegatament ġew ikkaġunat, u jekk din il-prova tingiebb, is-soċjeta` attriċi xorta waħda trid tipprova illi l-istess danni seħhew minhabba xi tort jew negligenza, jew ommissjoni, da parti tas-soċjeta` konvenuta; (iv) subordinatament u mingħajr preġudizzju, is-soċjeta` attriċi trid tipprova li s-soċjeta` konvenuta nġhatat avviż bil-miktub tat-telf jew ħsara u tan-natura ġenerali ta` dak it-telf jew ħsara lill-vettural jew l-aġent tiegħu fil-port tal-ħatt qabel jew waqt il-kunsinna tal-merkanzija fil-kustodja tal-persuna li jkollha dritt tirċeviha bis-saħħa tal-kuntratt tal-ġarr, u dan ai termini ta` paragrafu 6 tal-Artikolu III tal-Iskeda tal-Att dwar il-Ġarr ta` Merkanzija bil-Baħar (Kap. 140 tal-Liġijiet ta` Malta) kif ukoll skond il-*Hague Visby Rules* li jiformaw parti mil-liġi Taljana li hija mnizzla bħala l-liġi applikabbli skond il-polza ta` kariku; (v) subordinatament, jekk jirriżulta li s-soċjeta` attriċi b`xi mod jirnexxielha tipprova l-allegati danni u li dawn ġew ikkawżati minhabba xi nuqqas, tort jew negligenza tas-soċjeta` konvenuta, din it-talba hija xorta waħda limitata skond it-termini u l-kundizzjonijiet tal-polza ta` kariku u skond l-imsemmija *Hague Visby Rules*; (vi) għal kull bwon fini, is-*shipment reference* imnizzla fl-att promotur tas-soċjeta` attriċi hija skorretta u għandha taqra 10800511 u mhux 10900511. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Ra d-dokument anness mal-istess Risposta, cioè l-polza ta` kariku maħruġa minn Grimaldi Euromed SpA maħruġa fil-port ta` Antwerp fit-13 ta` Ottubru 2015 (fol. 9-11).

Ra l-verbal tal-udjenza tal-14 ta` Diċembru 2016 fejn dan it-Tribunal ordna li jinstemgħu l-provi, u tiġi deċiża, l-ewwel eċċezzjoni sollevata mis-soċjeta` konvenuta dwar in-nuqqas ta` ġurisdizzjoni ta` dan it-Tribunal.

Ra l-affidavit ta` Joseph Bugeja, Managing Director tas-soċjeta` Sullivan Maritime Limited (fol. 14-17) li fih iddikjara li s-soċjeta` Sullivan Maritime Limited bħala agent toffri servizzi ta` trasport bil-baħar, li jinkludu assistenza fejn jidhlu ordnijiet għall-garr bil-baħar ta` Ro-Ro Cargo u Unitised and Conventional Cargo. Dan is-servizzi tipprovdihom bħala agent f`Malta tan-nolleġġatur barrani. Ix-xogħol tal-garr bil-bastimenti minn u lejn Malta jagħmlu dan in-nolleġġatur barrani. Sullivan Maritime Limited ma tagħmilx dan ix-xogħol hi.

B`mod partikolari, Sullivan Maritime Limited ilha agent f`Malta għal xi wħud mill-kumpaniji fi hdan il-Grimaldi Group għall-aħħar 19-il sena. Grimaldi Lines għandha flotta ta` bastimenti li jbaħhru fuq diversi rotot fil-Mediterran. Mis-sena 2006 `l hawn, Grimaldi Group saru l-operatur prinċipali tal-garr Roll-on/Roll-off minn u lejn Malta. Dan il-garr isir b`bastimenti apposta, li jippermettu li l-vetturi li jitgħabbew fuqhom jittellgħu u jitniżzlu mill-bastiment fuq ir-roti tagħhom, jew bi *platform vehicle*.

Mal-affidavit tiegħu, Joseph Bugeja preżenta kopja oħra tal-Polza ta` Kariku annessa mar-Risposta (fol. 18-20). Huwa spjega li l-vettura mertu tat-talba kienet tiffirma parti minn konsenja ta` 32 vettura li waslu Malta bil-baħar minn Antwerp wara li għaddew minn Salerno. Skond il-polza ta` kariku, il-vetturi tgħabbew fuq il-bastiment minn Cargonet NV bħala agent ta` Ford-Werke GmbH, u kellhom jiġu konsenjati lil Gasan Enterprises. Il-garr sar minn Grimaldi Euromed SpA.

Fost spjegazzjonijiet oħra, Joseph Bugeja qal li l-polza ta` kariku tikkostitwixxi l-kuntratt ta` garr, f`dan il-każ bejn Grimaldi Euromed SpA u Gasan Enterprises, liema kuntratt huwa soġġett għat-termini u l-kundizzjonijiet stipulati fl-istess Polza. Fosthom, ix-xhud semma t-tieni klawwola, intitolata *Law and Jurisdiction*, li tgħid li *‘Any and all claims and/or disputes arising under the contract of carriage evidence by the Bill of Lading or in connection therewith shall be brought before and determined by the Court of Naples and in accordance with the law of Italy unless otherwise provided herein’*.

Joseph Bugeja rrefera wkoll għat-termini u l-kundizzjonijiet tas-soċjeta` Sullivan Maritime Limited (fol. 21-30), li qal li kienu disponibbli fuq il-*website* tal-kumpanija mmexxija minnu sa minn Ġunju 2015, u għadhom aċċessibbli għall-pubbliku sal-lum. B`mod partikolari, huwa rrefera għall-klawsola 4.1 li permezz tagħha l-istess Sullivan Maritime Limited teżimi ruħha mir-responsabbilta` għal danni kaġunati mill-prinċipal tagħha.

In kontro-eżami¹, Joseph Bugeja xehed li l-Polza ta` Karigu tidher maħruġa fuq Gasan Enterprises Limited, li mad-daqqa t`għajn hija kumpanija differenti minn Gasan Zammit Motors Limited. Qal li Sullivan Maritime Limited ma kinetx involuta fil-kuntrattazzjoni ta` dan is-servizz ta` ġarr bil-baħar. Qal li r-responsabbilta` tal-prinċipali Grimaldi Euromed SpA waqfet malli l-bastiment tagħha li bih eżegwiet dan il-kuntratt ta` ġarr rabat mal-moll f`Malta. Minn hemm sakemm il-vettura waslet fil-*car compound*, kien responsabbli għaliha t-*terminal operator*, cioè Valletta Gateway Terminals (VGT), li huwa responsabbli mill-ħatt tal-merkanzija minn fuq il-bastiment. Il-ħatt isir fizikament mill-ħaddiema tal-port, li pero` tinkarighom il-VGT. Qal li fuq ir-rampa tal-bastiment ma ssirx spezzjoni tal-vetturi, imma sempliċement għadd tal-vetturi li jkunu waslu. L-ispezzjoni ssir fil-*compound* tal-VGT. F`dan kollu, Sullivan Maritime Limited pero` ma tidholx. Xogħolha kien biss li tigbor il-*freight charges* għall-prinċipal tagħha, u li tibdel il-*bill of lading* mad-*delivery order*.

Is-soċjeta` attriċi ressqet b`xhud tagħha lil John Galdes, *Senior Manager* fil-*Claims Department* tas-soċjeta` attriċi GasanMamo Insurance Limited. Fl-affidavit tiegħu², Galdes iddikjara li s-soċjeta` attriċi kienet assikurat konsenja ta` vetturi Ford li kellhom jiġu Malta minn Antwerp abbord il-bastiment EuroCargo Napoli, għall-assikurat tagħha Gasanzammit Motors Limited. Dawn il-vetturi waslu Malta f`Novembru 2015. Irriżulta li kien hemm diversi ħsarat fuq vettura partikolari, bix-Chassis number WFO5XXGCC5FJ06432, liema ħsarat ammontaw għal €1,834.50ċ. Is-soċjeta` attriċi

¹ Ara xiehda, 22.2.2017, fol. 41-43

² fol. 51

ħallset dan l-ammont lill-assikurat tagħha, u ġiet surrogata fid-drittijiet tiegħu, filwaqt li pproċediet biex tirkupra dan il-ħlas.

John Galdes iddikjara li l-ħatt u l-konsenja ta` din il-vettura sar f`Malta, ix-xieħda kollha li jridu jixhdu għad-determinazzjoni ta` din il-kwistjoni jinsabu f`Malta, u l-partijiet f`din il-kawża huma kumpaniji kummerċjali Maltin.

In kontro-eżami³, John Galdes xehed li l-polza ta` assikurazzjoni maħruġa mis-soċjeta` attriċi kienet tat-tip Marine Cargo Open Policy f`isem Gasan Group of Companies, li tkopri lil Gasan Zammit Motors Limited, u l-kumpaniji l-oħra ta` Gasan Group. Dwar il-polza ta` karigu, Galdes qal li kien laħaq raha qabel xehed, għalkemm ma kkonfermax li kien raha wkoll qabel ma s-soċjeta` attriċi ħallset lill-assikurata tagħha. It-tiswijiet in kwistjoni qal li saru minn Gasan Zammit, wara li s-soċjeta` attriċi talbet żewġ *survey reports*.

Ra li, fil-kors tas-smiġħ tal-provi fuq din l-eċċezzjoni, is-soċjeta` konvenut qajmet il-kwistjoni tal-legittimita` attiva tas-soċjeta` attriċi f`din il-kawża⁴, minħabba li l-polza ta` kariku turi li l-vettura nġarret għal Gasan Enterprises Ltd. Is-soċjeta` konvenuta ressqet ukoll xi provi dokumentali dwar din il-kwistjoni (fol. 53-67).

Ra s-sottomissjonijiet bil-miktub preżentati miż-żewġ kontendenti dwar din l-eċċezzjoni tan-nuqqas ta` ġurisdizzjoni.

Ra li l-kawża kienet differita għall-udjenza tat-13 ta` Ġunju 2017 għas-sentenza fuq din l-eċċezzjoni preliminari.

Ra li fl-udjenza tat-13 ta` Ġunju 2017, dan it-Tribunal issospenda l-prolazzjoni tas-sentenza u ssollewa ex officio l-eċċezzjoni ta` nuqqas ta` kompetenza *ratione materiae*, wara li ra l-**art. 5 u 7, 547, 548 u 549** tal-Kodiċi tal-Kummerċ.

³ Udjenza tad-19 ta` April 2017, fol. 71-72

⁴ Ara verbal tal-udjenza tat-22 ta` Frar 2017, fol. 40

Ra s-sentenza preliminari ta` dan it-Tribunal tal-20 ta` Settembru 2017, li permezz tagħha iddikjara li ma kellux kompetenza *ratione materiae* biex jisma' u jiddeciedi din it-talba minhabba n-natura kummerċjali tagħha, u għalhekk illibera lis-soċjeta` konvenuta mill-osservanza tal-gudizzju, filwaqt li akkolla lil kull parti l-ispejjeż tagħha.

Ra r-Rikors ta` Appell li s-soċjeta` attriċi pprezentat quddiem il-Qorti tal-Appell (Inferjuri) fl-10 ta` April 2017 li permezz tiegħu talbet it-thassir tas-sentenza preliminari ta` dan it-Tribunal.

Ra s-Sentenza tal-Qorti tal-Appell (Inferjuri) mogħtija fl-14 ta` Mejju 2018 li permezz tagħha l-istess Qorti ħassret is-sentenza ta` dan it-Tribunal tal-20 ta` Settembru 2017, u ċaħdet l-eċċezzjoni li t-Tribunal m'għandux kompetenza, bl-ispejjeż jibqgħu a karigu tas-soċjeta` konvenut, u ordnat li l-atti jintbagħtu lura quddiem dan it-Tribunal biex jissokta s-smiġħ tal-kawża.

Ra l-verbal tal-udjenza tas-27 ta` Ġunju 2018, li fiha din il-kawża thalliet għas-sentenza fuq l-eċċezzjoni tan-nuqqas ta` ġurisdizzjoni mqajjma mis-soċjeta` konvenuta.

Ra n-noti ta` sottomissjonijiet ulterjuri pprezentati miż-żewġ partijiet fil-mori tad-differiment.

Ikkunsidra li:

Din is-sentenza hija limitata għall-eċċezzjoni tan-nuqqas ta` ġurisdizzjoni ta` dan it-Tribunal sollevata mis-soċjeta` konvenuta.

Bl-ewwel eċċezzjoni tagħha, is-soċjeta` konvenuta eċċepiet li dan it-Tribunal huwa żvestit mill-ġurisdizzjoni skond klawwola numru 2 tat-termini u l-kundizzjonijiet tal-polza ta` karigu, li tipprovdi hekk:

‘Any and all claims and/or disputes arising under the contract of carriage evidenced by this Bill of Lading or in connection therewith shall be brought before and determined by the Court of Naples and in accordance with the law of Italy, unless otherwise provided herein. The Carrier, however, reserves the right to take legal action against the Merchant and/or the Holder as well at any other Competent Court.’

Fis-sottomissjonijiet tagħha, is-soċjeta` konvenuta Sullivan Maritime Limited targumenta li l-kuntratt tal-ġarr – konkluz` bejn il-prinċipal tagħha Grimaldi Euromed Spa u l-kumpanija Gasan Enterprises Limited – huwa regolat biss bil-polza ta` kargu ffirmata bejniethom, li tinkludi l-patt ġurisdizzjonali fuq ċitat. Is-soċjeta` konvenuta targumenta li dan il-kuntratt huwa liġi bejn il-partijiet, u għalhekk lil hinn minn kull kunsiderazzjoni ta` pratticita`, espedjenza jew ġustizzja, għandu jiġi applikat bejn il-partijiet, u f`dan il-każ. Biex issostni dan l-argument tagħha, is-soċjeta` konvenuta tistrieħ fuq l-**art. 325** tal-Kodiċi tal-Kummerċ, **art. 25** tar-Regolament 1215/2012 tal-Unjoni Ewropea u l-**art. 562** u **742(6)** tal-Kodiċi ta` Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.

Minnaħa ‘l oħra, is-soċjeta` attriċi tinsisti li f`dan il-każ ma kien hemm ebda *qbil* jew *ftehim*, fis-sens stipulat fl-**art. 25** tar-Reg. 1215/2015 tal-Unjoni Ewropea, għaliex il-kuntratt tal-ġarr – skond l-użu kummerċjali magħruf – tippreparah is-soċjeta` armatriċi, li tipprezentaħ lill-karigatur għall-firma tiegħu wara li l-merkanzija tkun diġa` tgħabbiet fuq il-bastiment, u tkun lesta biex tingarr, meta allura ma jkunx fadal żmien jew opportunita` biex il-kundizzjonijiet tal-kuntratt tal-ġarr stipulati fil-polza jiġu negozjati, maqbula jew miftiehma. Is-soċjeta` konvenuta, minn dan l-argument, tisset il-konkluzjoni li allura l-kundizzjonijiet stipulati fil-polza ta` kargu – bħall-patt ġurisdizzjonali in eżami – huma mposti unilateralment, u mhux maqbula jew miftiehma bejn il-partijiet. Bi twegiba għall-ġurisprudenza ċitata mis-soċjeta` konvenuta, is-soċjeta` attriċi għamlet riferenza għall-ispjegazzjoni li tat il-Qorti Ewropea tal-Ġustizzja dwar l-elementi li jridu jiġu ppruvati għall-applikazzjoni tal-**art. 25** tar-Reg. 1215/2015, in kwantu din id-disposizzjoni tidderoga mid-disposizzjonijiet ġenerali tal-ġurisdizzjoni fid-disposizzjonijiet l-oħra tar-Regolament.⁵ Is-soċjeta` konvenuta rriferiet ukoll għal sentenza riċenti mogħtija mill-

⁵ **Saey Home & Garden NV/SA vs Lusavouga-Maquinas e Acessorios Industriais SA** (C64/17)

Qorti tal-Magistrati (Malta), f'kawża b'fatti simili b'hal din, u bejn l-istess partijiet, li biha l-Qorti ċaħdet eċċezzjoni identika għal dik in eżami, u li minnha s-socjeta` konvenuta ma jidhirx li appellat.⁶

Wara li qies is-sottomissjonijiet kollha magħmula quddiemu mill-partijiet, u ra fid-dettall il-motivazzjonijiet tal-konklużjoni li waslet għaliha l-Qorti tal-Magistrati (Malta) fil-kawża msemmija bejn l-istess partijiet, dwar eċċezzjoni identika, liema konklużjoni jidher li ġiet aċċettata mis-socjeta` konvenuta⁷ u llum tikkostitwixxi ġudikat, dan it-Tribunal jidhirli li għandu jagħmel tiegħu l-istess konklużjoni għall-istess motivazzjonijiet, u senjatament għaliex:

(a) in kwantu timporta rinunzja għal jedd ta` azzjoni quddiem Qorti kompetenti, il-klawsola ġurisdizzjonali għandha tingħata interpretazzjoni restrittiva;

(b) f'dan il-każ, il-kriterju li bih intagħżlet il-ġurisdizzjoni kien esklussivament ta` konvenjenza għall-bastiment;

(ċ) mid-diċitura tal-klawsola ġurisdizzjonali fil-polza ta` kargu in eżami, jirriżulta car li din mhix patt negozjat, maqbul u miftiehem bejn il-bastiment u l-karigatur, imma kundizzjoni għall-vantaġġ tal-istess bastiment, imposta minnu fuq l-istess karigatur għall-vantaġġ esklussiv tiegħu, bir-riżerva tad-dritt esklussiv għalih li ma jibqax marbut biha jekk hekk jidhirli aħjar, fl-interess tiegħu waħdu (*The Carrier, however, reserves the right to take legal action against the Merchant and/or the Holder as well at any other Competent Court.*) u għalhekk l-**art. 25** tar-Reg. 1215/2015 ma japplikax;

(d) it-twettiq ta` dan il-patt fil-prattika jcaħħad, jew probabbilment iċaħħad lid-destinatarju tal-merkanzija, jew terzi akkwirenti tad-drittijiet tiegħu, mill-jedd ta` azzjoni minħabba f'kumplikazzjonijiet proċedurali, dewmien, spejjeż u diffikultajiet prattiċi oħra għall-prosegwiment tal-azzjoni;

⁶ Rik. Nru. 254/2016CSH, 7.3.2018

(e) kemm il-liġi Taljana wara t-Tieni Gwerra Dinjija, u anke l-liġi Maltija bl-influenzi ġuridiċi Ewropej u kontinentali, telqu mir-rigorożità tal-kriterju tar-Rieda (*Volonta`*) u haddnu dejjem aktar il-prinċipju tal-Fiduċja u l-Bwona Fede (*Affidamento*). Kuntrarjament għal dak argumentat mis-soċjeta` konvenuta, dan l-iżvilupp ma seħx biss fil-liġijiet li jipproteġu l-interessi tal-konsumaturi – li kjament għandhom bżonn il-protezzjoni minhabba d-dgħufija tagħhom fis-suq – imma nfirex għall-oqsma kollha, inkluż tal-kummerċ, kif jidher car mill-interpretazzjoni li l-Qorti Ewropea tal-Ġustizzja tagħti lid-disposizzjonijiet tal-liġi Ewropea;

(f) f'dan il-każ, il-vettura li allegatament sofriet id-danni reklamati mis-soċjeta` attriċi f'din il-kawża giet skarikata f'Malta, id-danni ġew identifikati f'Malta, dawk li jistgħu jixhdu dwar id-danni riskontrati u t-tiswijiet tagħhom jinsabu f'Malta u l-bastiment aċċetta li jwassal l-istess vettura fil-port ta` Malta. Skond l-**art. 7** tar-Reg. 1215/2015 tal-Unjoni Ewropea, il-ġurisdizzjoni f'dan il-każ tvesti wkoll fil-qorti tal-post tat-twettiq tal-obbligazzjoni, ossia fil-qorti ta` Malta.

Għal dawn ir-raġunijiet kollha, dan it-Tribunal jiddisponi mill-ewwel eċċezzjoni mressqa mis-soċjeta` konvenuta billi jiċhad l-istess eċċezzjoni, bl-ispejjeż kontra tagħha, u jordna l-prosegwiment tas-smiġh tal-kawża fil-mertu.

Avukat Phyllis Aquilina LL.M. (Lond.), LL.D.

Ġudikatur

⁷ Għax ma appellatx minnha